

آذربایجان

رؤنودنکده سیاسی، اجتماعی، ادبی، اقتصادی تورک غزتهسیدر.

آبونه شرایطی:

بانوارک برینه دک با تو ایچون ۲۳ باشق شهراره ۳۵ روبلهدر. بر آبلنی با کوده ۱۲، باشق شهراره ۱۹ روبلهدر.

اعلان قیاتی:

سئری ۳ روبله کراته کین اعلالار ایچون گذشت ایپلر.

تورک و اسلامنه مفید مقالره سحینه لرزه آچقئد. درج اولمیان اوزاق اعاده ایپلنر. درج ایپلن مقلانک مکلفاتی اداره نمین ایپور.

محل اداره:

باکو، ورونوسکی وغوبرنسکی کوچارلرکتجنده ۳ نومرولی ایوده

آذربایجان» ادارهمسی

تلفون نمبر ۶۰-۳۹

تک نسخه ۵۰ ق.ک.

اعلان رسمی گیحهلری (۲۳-۶) نومرولی پولیس مفتش عومیلکنه مراجعت ایدهن.

آذربایجان محاربهسنده جان فدا ایدن شهیدانک عالمسی مفتع **آقشام — دراما — تماشا سایی** آذربایجان حکومتک تیاروسنده (سابق مابلوف) ذوالفقاریک و عزیزیک حاجی بکلی قره‌اشارلیک مدیری جمه گونی تشرین ۲۸ (۱۹۱۸-۱۳۳۷) حی المده

آذربایجان محاربهسنده جان فدا ایدن شهیدانک عالمسی مفتع

تورک ادیبیرلرین مشهور شمس الدین سامی بک

گاو آهنگر

آذنی مشهوردهدی بیه‌سامی قطعه‌لی صورتنده موقع تماشا یه یوقلاچدر قیصیلان و اشراک ایدن اشخاص آفتا و پروگرامدا قد ایپله چکدر. یونبارونک شوا عالمسی مفتع اولمیلدی تظره آلاق مدیریت و آقپورلا مداخلت ایله بی‌مزه و بی‌تما شاعلی ایلوک و تله‌فون سانوب حامل اولان مداخلت عالمسی شها عالمسی مفتع بشمشه فرار وریویدر. ایبدوزلا محترم جماعت بوکاخیزره اهمیت ویرمک مادی جهتجه کومک ایسکنن بیون قاچیرمالار. ایستیلر طرفدن اعانهده ویریلیرسه تارونک قاساننده منتکرا قبول اولوب اسی وریویدی باریک قدری غز، زاره اعلان ایپله چکدر.

حاجی بکلی قارداشلاری مدیریتی.

انا لله وانا الیه راجعون کربلای میرزا آخسین اوف و مشهیدی اسماعیل میرزا بک قاشی، مشهیدی حقیقی علی بک باجسی اوغلی، حاجی غلام قی بک قارداش اوغلی و مختار حسین اوفک دای سی اوغلی **کربلای یعقوب حاجی فرج اوغلی قی بک** وفات ایتیمسی کمال پاش و تحسیره اوز قوم و اترقارینه اعلام ایپویدر. تسبیح جنازه صبح ساعت ۹ ده نوبارک ۸ (۲۵) نده ساییک کوچنده واقع اوز ۷۸ نومرولی ایپوته اولاجقدر.

ملک ترقی و تدلیس بولنده فداکارانه صورتده چایشان سوکی ارفاداشیز **کربلای یعقوب حاجی فرج اوغلی قی بک** وفاتی کمال پاش و تسبیح اوز ارفاداشلارمزه اعلان ایپویدر. تسبیح جنازه بوگون صبح ساعت ۹ ده نوبارک ۸ (۲۵) نده ساییک کوچه دموانع ۷۸ نومرولی اوز ایپوتدن اولاجقدر. بولنداشلاری، عساکری کالم زاده، سید زر کر، سید حسین صادق، نوروز آغا ی، کربلای ولی مکیبوف، حیراتیل آغاچاوف، میرزا آغا علی ی، قی قی اوف و محمدمعلی رسولزاده، عبدالرحیم اشرف اوف و علی رضا زاده.

اداره‌دن اخطار

غزتمزه اعلان کورنیدن حکومت موبس غری عسکری ادارلردن خواهش اولور اقاتیمده کی قیدلری نظر اشتهای آسایلاز. ااعلانک قاچ دغه گیدجیکی، ۲- روسجیمی ده لازم اولوب اولماقینی اوستیتیلر. ااعلادلاری اداره‌مزه نمین ادملر واسطه سیه کورنیتیلر و خصوصی دفترلر بولوندرت- سایلار، که وصولی ختمده امانت چکلیسین عسکی صورتده اعلانک درج ایپلمه سیمه باغای اولما سی متوائینی اداره‌مزه معدومیه دوشمز. مسکن اولدقجه روسجیمی لاز اولان اعلان لارک روسجیمینکده یازیلوب کورنیتیلیمسی آریجه توقع اولور.

قسم رسمی حکومت اولری

زراعت نظارتده ۴ تشرین ثانی کیتوب یولیتقی قوم دارالفنونک کتد و فلاحت شمشینی انام ایشش رحیم آخوندوف تشرین ۲۸ (۱۹۱۸) سنندن املاک نظارتده کندوفلاحت شمشه سی ایشش نمین ایپیلر. ۷ تشرین ثانی سئیار آتیک برندن جیل امروف زراعت نظارت ترجمان نمین ایپیلر.

توری امیراسلاوف زراعت نظارتده خصوصی ایشلر مأموری نمین ایپیلر.

تشرین ثانیک برندن زراعت ادارهمسی کار گذاری آلیکاندر ایشخانوف میشلر شمشه کار گذاری نمین ایپیلر. زراعت نظارت: خ.ب. سلطانوفی **عدلیه نظارتدن** ۵ تشرین ثانی کچه اویزد، محکمه شمشه سینگ محکمه تریسی بهادریک یوسف بکوف باکو ناحیه محکمه سینگ مدعی عومیه ماولکنه نمین ایپیلر. باکو غوبرنایسی قشهری ساکنی سلطان مجیدسینوف قه محکمه دایتیک مالدونی وقشهر اشتقاق شمشه سنگ مدیری نمین ایپیلر. عدلیه نظاری و نظیفه سینی ایفا ایدن ت. ما کینسکی

باکو، ۸ تشرین ثانی

محارب دولتلرک هرابکی طرفی اوقاق و شریف ملزلک، قدرات و حقولارین نمین ایشیک ایچون محاربه کورنیتیلر کرانه سیمه وغیر رسمی صورتده اعلان ایسکنن بر آن کیمه مشلر در، شمدیه کیمی هرابکی طرف بونی الده بیوک دستاویز دوتوب، ا مطبلر و واسطه سیمه عومیه ایشیتیر یویدرلر. موقوفات کتدی مقدرالطریقی فزانالیدرلر اسامی هم آدویا مهده آمریکا رجال دولتی صوب ایپوب، اونی قلمی صورت آلتش بر طرفزه تصدیق و اعتراف ایپویدرلر.

ایندی بهد قک ایپلن مازکه لر دن مشاهدہ ایپیلیدور. ائتلاف دولتلرک مفید مازکه کیمی مقدردی ویا عومیه بیدر - بوراسی حالا بزیج ایچسون قلمی صورتده بللی گیدکلر. لکن هر حالده پتون ملزلک عومیه منافسی کله چک صلح عومیتک ایتدی بهد اعلان ایپلش اساس اوزده قدرتی ایتاب ایپدر. عسک صورتده صلح و آسایش دنیا بوزنده نیز بر زمانه بریا اولمیس محافلدر... بوزرتیه نظری طامی کولوش اولان دولتلر طرف مقابلی آقر شراطت فوک مجبور ایشکجه چایشارلازسه اولوقت اولدوقنی حمان شراطتک زده و شدتیه تحریک ایشش اولالار... بوراسی طیبی بر حالدر.

تلغراف خبرلری

۱- واته - قتلر قیردی غورابا دستاری تشکیل ایشکده دولر. طبلر و ضابطلر ایه بونک حکمه اولراق آغ غورابا دستاری دوزدمایر. (قرات) حکومتی بشتایله هر بر ششانی قلع ایشیتدر. - ویلمس خبر ویرمیکه بارلاستوده انتحاب ایپلن سادات نوراسنگ دون آقشام اجلاسلی واقع اولمیس. شایطلر ایشکده ملالار حریه نظریک بانه کیشترلر. اهالیین بر چوغی او جملدن شهابی مصلرل حنی سادات لارایه برابر کیشترلر. فرانس یوسف کوچهنده یئرلرک شیشلری سیتیریلنیشدر.

Cümə, 8 noyabr 1918-ci il, nömrə 34

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, elmi və iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 1 səfərlmüzəffər sənə 1337. 8 təşrin-i sani sənə 1918.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rublədir. Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir. Elan fiati: sətiri 2 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

ELANİ-RƏSMİ [RƏSMİ ELAN]

Acil ehtiyacat [ehtiyaclar] və istimdad [kömək istəmək] üçün telefonla gündüzləri 25-80, gecələri 6-23 nömrəli Polis Müfəttişi-Ümumiliyyə [Baş Polis Müfəttişliyinə] müraciət ediniz.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Kərbəlayi Mirzəağa Hüseynov və Məşhədi İsmayıl Mirzəyevin qayını, Məşhədi Hüseynqulu Əliyevin bacısı oğlu, Hacı Qulam Tağıyevin qardaşı oğlu və Muxtar Hüseynovun dayısı oğlu Kərbəlayi Yaqub Hacı Fərrux oğlu Tağıyevin vəfat etməsini kamali-yə's və təhəssürlə [böyük bir kədər və həsrətlə] öz qövm və əqrəbalarına elam edirlər [bildirirlər].

Təşyi-i cənazə [cənazənin yola salınması] səh saat 9-da noyabrın 8 (25)-ndə Spasski küçədə vəqə [yerləşən] öz 78 nömrəli evində olacaqdır.

Millətinin tərəqqi və təalisi [ucalması] yolunda fədakarənə surətdə çalışan sevgili arxadaşımız **Kərbəlayi Yaqub Hacı Fərrux oğlu Tağıyevin** vəfatını kamali-yə's və təəssüflə [böyük bir kədər və təəssüflə] öz arxadaşlarımıza elan edirik. Təşyi-i cənazə

[cənazənin yola salınması] bu gün səh saat 9-da noyabrın 8 (25)-ndə Spasski küçədə vəqə [yerləşən] 78 nömrəli öz evində olacaqdır.

Yoldaşları Abbasqulu Kazımzadə, Seyid Zərgər, Seyid Hüseyn Sadiq, Novruz Ağayev, Kərbəlayi Vəli Mikayılov, Cəbrayıl Ağacanov, Mirzəağa Əliyev, Tağı Nağıyev, Məhəmmədəli Rəsulzadə, Əbdürrəhim Əşrəfov və Əliabbas Rzazadə.

İDARƏDƏN İXTAR [XƏBƏRDARLIQ]

Qəzetəməz elan göndərən hökumət müəssisələri və əsgəri idarələr-dən xahiş olunur aşağıdakı qeydləri nəzəri-etinaya alsınlar:

1 – Elanın qaç dəfə gedəcəyini;

2 – Ruscası da lazım olub-olmadığını göstərsinlər.

3 – Elanları idarəməzə müəyyən adamlar vasitəsilə göndərsinlər və xüsusi dəftərlər bulundursunlar ki, vüsulu [çatdırıldığı] haqqında imza çəkil-sin. Əks surətdə elanın dərc edilməməsi ya qəib olması məsuliyyəti idarəməz öhdəsinə düşməz.

Mümkün olduqca ruscası lazım olan elanların ruscasının da yazılıb göndərilməsi ayrıca təvəqqe olunur.

Azərbaycan müharibəsində can fəda edən
şühədanın ailəsi mənfətinə

DRAMA - AXŞAM TAMAŞASI

Azərbaycan Hökumətinin teatro-
sunda (səbiq Mailov) Zülfüqar bəy və
Üzeyir bəy Hacıbəyli qardaşlarının
müdiriyyəti

Cümə günü təşrini-saninin 8-ində
(oktyabrın 26-sı) 1334-1918-inci ildə
Azərbaycan müharibəsində can fəda
ədən şühədanın ailəsi mənfətinə

Türk ədiblərindən məşhur
Şəmsəddin Sami bəyin

“Gaveyi-ahəngər”

adlı məşhur 5 pərdəli pyesası
təntənəli surətdə mövqeyi-tamaşaya
qoyulacaqdır.

Təfəsilat və iştirak edən əşxas afişə və
proqramda qeyd ediləcəkdir.

Bu teatronun şühəda ailəsi
mənfətinə oynanıldığını nəzərə
alaraq, müdiriyyət və aktyorlar
canfəşanlıqla bimumuz və bitəmənna
çalışmağı ən böyük vəzifələrdən
sanıb, hasil olan mədaxilin hamısını
şühəda ailəsi mənfətinə

yetişməsinə qərar veribdirlər.

Ümidvarız, möhtərəm camaat bu
kari-xeyrə [xeyirxah işə] əhəmiyyət
verərək, maddi cəhətcə kömək
etməkdən boyun qaçırmazlar.

İstəyənlər tərəfindən ianə də
verilərsə, teatronun kassasında
mütəşəkkirən qəbul olunub, ismi və
verdiyi paranın qədəri qəzetələrdə
elan ediləcəkdir.

Hacıbəyli qardaşları müdiriyyəti

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

HÖKUMƏT ƏMRLƏRİ

Ziraət Nəzarətində [Kənd Təsərrü- fatı Nazirliyində]

4 təşrini-sani [noyabr]

Kiyev Politeknikum Darülfünunu-
nun Kənd və Fələhət [Kənd təsərrüfatı
sənayesi] şöbəsini itmam etmiş [bitir-
miş] Rəhim Axundov təşrini-saninin
20-sindən Əmlak Nəzarətində Kənd və
Fələhət şöbəsi acenti təyin edilir.

7 təşrini-sani

Sentyabr ayının birindən Cəmil
Əmirov Ziraət Nəzarətinə tərcüman
təyin edilir.

Nuri Əmiraslanov Ziraət Nəzarə-
tində xüsusi işlər məmuru təyin edilir.

Təşrini-saninin birindən Ziraət ida-
rəsi kargüzarı Aleksandr İşxanov Me-
şələr şöbəsi kargüzarı təyin edilir.

Ziraət naziri: X. b. Sultanov

Ədliyyə Nəzarətindən

5 təşrini-sani [noyabr]

Gəncə uyezd məhkəmə şöbəsinin
məhkəmə rəisi Bahadır bəy Yusifbə-
yov Bakı nahiyə məhkəməsinin müd-
dəiyyəti-ümumi [prokuror] müavinliyinə
təyin edilir. Bakı quberniyası Quba şə-
həri sakini Sultanməcid Seyidov Quba
məhkəmə rəisinin müavini və Quba
şəhər istintaq şöbəsinin müdiri təyin
edilir.

Ədliyyə naziri vəzifəsini ifa edən:

T. Makinski

BAKI, 8 TƏŞRİNİ-SANI

Müharib [savaşı] dövlətlərin hər iki tərəfi ufaq və zəif millətlərin müqəddərat və hüquqlarını təmin etmək üçün müharibəyə girişmələrini kərratla [dəfələrlə] rəsmi və qeyri-rəsmi surətdə elan etməkdən bir an çəkinməmişlərdir. İndiyə kimi hər iki tərəf bunu əldə böyük dəstəviz [bəhanə; səbəb] tutub, mətbuat vasitəsilə ümuma eşitdirirdilər. “Ufaq millətlər kəndi müqəddəratlarını qazanmalıdırlar” əsasını həm Avropa, həm də Amerika ricali-dövləti [dövlət xadimləri] təsvib [təsdiq] edib, onu qəti surət almış bir tərzdə təsdiq və etiraf edirdilər.

İndi müharibə demək olar ki, nəhayətə varır. Mərkəz Hökumətlər tərəfi-müqabilinə [qarşı tərəfə] müqavimət göstərə bilməyib, nahaq qan tökülməyi üçün mütarikə [atəşkəs] və sülh istədilər.

Zənnimizcə həman mütarikə və sülh fəvqədə [yuxarıda] göstərdiyimiz əsasdan xarici-şərait [şərtlərin xaricində] olmamalı idi: Bilxassə [xüsusən] hal-hazırda Vilson kəndisi də məşhur 14 maddəsinə idxal [daxil] etdiyi millətlərin müqəddəratına aid əsasın qövldən feilə [sözdən işə] gətirməsini israr ilə tələb edir. Lakin söyləmək, bağırmaq, vəd etmək başqa bir məsələ, vəd ediləni səmimi bir surətdə əncama yetirmək dəxi digər bir məsələdir. Məttəəssüf [təəssüf ki], indiyə kimi Etilaf dövlətləri ilə mütarikəyə girişmiş dövlətlər arasında fəvqəzəkir

[yuxarıda toxunulan] əsasların hüsulu [əldə edilməsi] yolunda lazımi təşəbbüsət icrası müşahidə edilmir. Əlbəttə, mütarikə ilə sülhün fərqi çoxdur. Mütarikə azacıq bir zamanda pozula bilər, lakin sülh öylə bir zamanda pozula bilməz. Ona görə də müzəffəriyyəti kəndi tərəfində hiss edən dövlət, mütarikəni öylə şərait ilə əqd etməyə [imzalamaya] çalışır ki, özünü hər b nöqtəyi-nəzərindən hər bir ittifaq [təsadüf] və təhlükədən təmin etsin. Mütarikə deməli sülh deyil və bunda olan şərait [şərtlər] sülh zamanında dəyişilə bilər.

Lakin yenə də gələcək sülhün nə əsas üzərində olacağını göstərmək istəyən bir dövlət mütarikəni dəxi həmin əsasa yaxın bir tərzdə yapmaya çalışmalıdır ki, o əsas və münasibət gələcək sülh üçün maneə deyil, biləks [əksinə] münbit bir zəmin təşkil etsin, bu isə fəvqədə zikr etdiyimiz kimi, indiyədək əqd edilən mütarikələrdən müşahidə edilmir.

Etilaf dövlətlərinin əqdi-mutarikəsi [atəşkəs imzalaması] münfəridmi [ayrı ayrılıqdandı] və ya ümumimidir – burası hələ bizim üçün qəti surətdə bəlli deyildir. Lakin hər halda bütün millətlərin ümumi mənafeyi gələcək sülhi-ümmünün indiyədək elan edilmiş əsas üzərə əqdini icab edir [imzalanmasını vacib edir].

Əks surətdə sülh və asayiş dünya üzündə tez bir zamanda bərpa olunması mühaldır [çətindir]... Üzlərinə zəfər taleyi gülmüş olan dövlətlər tə-

rəfi-müqabili ağır şərait qəbuluna məcbur etməyə çalışarlarsa, ol vəqt o dövləti həman şəraitin rədd və ziddinə təhrik etmiş olarlar...

Burası təbii bir haldır.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Avstriya inqilabı

Vyana – Fəhlələr qırmızı qvardiya dəstələri təşkil etməkdədirlər. Tələbələr və zabitlər isə bunun əksinə olaraq ağ qvardiya dəstələri düzəldirlər. Xorvat Hökuməti Peştə ilə hər bir münasibəti qət etmişdir [kəsmişdir].

* Vilhems xəbər verir ki, Parlamentoda intixab edilən [seçilən] Saldat Şurasının dünən axşam iclası vəqə olmuşdur [baş tutmuşdur]. Zabitlər ilə saldatlar Hərbiyyə nazirinin yanına getmişlərdir. Əhalidən bir çoxu, o cümlədən şübhəli ünsürlər dəxi saldatlar ilə bərabər getmişlərdir. Frans İosif küçəsində pəncərələrin şüşələri sındırılmışdır. Kokard nişanı olmayan zabitləri tuturmuşlar. Məhbusları xilas etməkdən ötrü məzkur [adı çəkilən] dəstə Rozauer qışlalarına [kazarmlarına] tərəf hərəkət etmişdir. Burada qüvvətli mühafizə qoyulmuşdur. Bir neçə güllə atıldıqdan sonra, dəstə pərakəndə olmuşdur. Axşam saat 10-dan sonra asayiş bərpa edilmişdir.

* Təşrini-saninin [noyabrın] birində alman mətbuatı xəbər verir ki: Peştədən alınan xəbərlərə görə, əsgər-

lərdən çox hissəsi Milli Şura tərəfinə keçdikdən sonra, Milli Şura axşam hökumət işlərini öz öhdəsinə almışdır. Əhval böylə olduqdan sonra, qraf Hadik kabinə təşkil etmək təklifindən imtina etmişdir. Ershersoq İosif, kralın əmrinə görə qraf Karoyini təzə kabinə təşkil etməyə vəkil etmişdir. Milli Şura qraf Karoyinin hökumət başında durmasını əhaliyə bildirmişdir. Peştə şəhəri sevinçdən həyəcana gələn bir şəhərə bənzəyir. İctimai və xüsusi binələr bayraqlar ilə təzyin edilmişdir [bəzədilmişdir]. Küçələrdə qardaşlaşma mənzərələri vəqə olmaqdadır. Milli Şura sərnəşin hərəkətini dayandıрмаğı təhti-qərara almışdır. Dəmiryollarında ancaq ərzaq yükləri aparılmışdır. Milli Şura tərəfindən göndərilən əsgərlər xəfiyyələr tərəfindən mühasirəyə alınmış qışlalardakı əsgərləri azad etmişlərdir. Böyük bir camaat dəstəsi məhkəmə həbsxanasına daxil olub, bu yaxınlarda Parlamento qarşısında qraf Tisaya sui-qəsd etmiş məhbub Leytneri azad etmişdir. Karoyinin təzə kabinəsi təşkil olub qurtarmışdır. Qraf Bratiani Xariciyyə vəziri [Xarici İşlər naziri] təyin edilmişdir. Peştə və qeyri şəhərlər bayraqlar ilə bəzənmişdir. Dünən axşam Vyana Hökumət Şurası iclasında Müvəqqət Mərkəzi Saldat Komitəsi təşkil edilmişdir.

* Fiumedən Vyana qəzetələrinə xəbər verirlər ki, cənubi slavlının Fiumədə hökmran olmasını qəbul etməyən İtaliya əhalisinin təkidi ilə cümə günü axşam İtaliya donanması

Fiumeyə varid [daxil] olmuşdur. Limanda olan gəmilərin hamısı Amerika və İtaliya bayraqlarını salamlamışlardır.

Müxtəlif xəbərlər

* Moskvadan verilən xəbərlərə görə, dünən bütün Kamışın cəbhəsində hücum başlanmışdır. Ufa tərəfdə düşmən Abdulino stasyonunun bir neçə verstliyindədir. Buzuluk tərəfdə Orenburq dəmiryol xəttinin yüz verst məsafəsində kazak dəstələrinin hərəkətindən narazı olan kənd əhalisi üsyan qaldırmışdır. Kəndlilər kazak dəstələrini əzməkdədirlər.

* Odessadan xəbər verirlər ki, İsmailiyyə və Bessarabiyada ingilislər nümayən olmuşlardır [görünmüşdür].

GÜRCÜSTAN SOSIAL-DEMOKRATLARININ MÜRACİƏTNAMƏSİ

Gürcüstan sosial-demokratiyası Jordaniya, Tsereteli, Çxeidze, Gegeçkori və Ramişvili tərəfindən imza edilən bir məktub ilə Beynəlmiləl Sosialist Bürosuna müraciətlə Rusiya ilə birləşənə qədər Gürcüstanın keçirdiyi tarixi əhvalı müfəssəl surətdə bəyan etmişdir. Bundan əlavə, məzkur [adı çəkilən] məktubda Gürcüstanın hal-hazırından bəhs edilib, Gürcüstana edilən təərrüzləri [hücumları] dəf etmək üçün deyilir ki: Müavinət [kömək] üçün hər yerə müraciət etdik. Lakin bizim müraciətlərimiz səmərəsiz qaldılar. Bu halətdə bir tək bizə müavinət edici qüv-

və Almaniya olduğundan, Almaniya ilə müahidənamə [saziş] əqd etdik [bağladıq]. Bu müahidənamə üzərinə Türkiyədən müdafiə olunmağı və Türkiyə Hökumətinin daxili işlərimizə müdaxilə etməməsinə təmin etdik. Bu iki şərait Almaniya tərəfindən müavinətə artıq ehtiyacımız olan günlərdə ifa edildi. Biz alman imperializmasını bir an şiddətli tənqiddən geri durmadıq. Alman milləti özü bu imperializm haqqındakı qətnaməsini izhar etdikdən sonra, biz bütün beynəlmiləliyyət qarşısında sədaqət ilə şəhadət verdik ki, Almaniya Hökuməti Gürcüstanda heç bir təcavüz və təərrüzat [hücumlar] ilə kəndisini ləkələməyib, öz qüdrət-qüvvətindən və bizim etimadımızdan istifadə etməmişdir.

Sonra məktubda daxili hökumət işlərində fəqərəyi-kasibənin [proletariatın] siyasəti sayəsində əldə edilən müsbət nəticələrdən bəhslə deyilir ki, Almaniyanın müdaxiləsi ilə Türkiyə Hökumətinin nüfuzundan xilas olan cavan Gürcüstan Cümhuriyyəti Türkiyənin, bolşeviklərin və hökumət üsuli-idarəsinin təyininə hazırlaşan Rusiya əks-inqilabçılarının göz götürməmələrinə məruz qalmışdır. Bu dairədən çıxmağa tək bir çarə və bütün təhlükələr qarşısına tək bir istinadgah fəhlə beynəlmiləliyyətidir. Gürcüstan Cümhuriyyəti bütün Gürcüstan fəqərəyi-kasibəsi və milləti namından Beynəlmiləl nümayəndələrinə müraciət edib, inqilab dövründə özünə bir hökumət qazanan gürcü milləti axıra

qədər var qüvvəsilə öz hökumətinin müstəqil qalması uğrunda çalışacağını elan eylər. Gürcü milləti öz varlığını və mədəni cəhətdən artması və genişlənməsini ancaq bunda görür.

Öz daxili və xarici siyasətində həmişəlik sülh və azadlıq qəsdində olan gürcü milləti sizə müraciətlə daimi ədalət amallarının feilən icraya qoyulması üçün başqa millətlər ilə əlbir işləmək arzusunda olduğunu izhar eylər. Gürcü milləti öz istiqlaliliyyətinin təsdiqini və daimi bitərəfliyinin təminini sizdən gözləyir.

AVSTRİYA-ALMANİYANIN YENİ QƏSƏM [AND] SURƏTİ

Vyanada bu gün saldatlar qəsəm etməyə [and içməyə] dəvət edilmişlər. Qəsəmdə deyilir ki: “Saldat insan, əsgər azad Avstriya-Almaniya məmləkəti vətəndaşı kimi Müvəqqəti Şurayi-Milli tərəfindən tərtib verilmiş əsasi qanunlara və həman ictimə [yığınaq] tərəfindən təşkil edilmiş Hökumətə, xüsusən Dövləti Şura və Rəisicümhura [Prezidentə] və başqa hökumət işləri tapşırılmış müdir və nazirlərə itminan [etimid] ibraz etməklə [göstərməklə] onların göstərdikləri kimi məmləkət və millətə vicdanən xidmət edəcəkdir.”

Axşam Baş natarius Doktor Dinqhover və yeni təyin edilmiş Baş katib təntənəli surətdə qəsəm yad etmişlər

[and içmişlər]. Doktor Dinqhover qəsəmənaməni böylə oxumuşdur: “İnsaniyyət şərəfi və vətəndaş namusunuz ilə and içiniz ki, azad vətəniniz olan Avstriya-Almaniyaya şəraitini müzakirəyə qalxışmadan bütün ruhani və cismani qüvvələrinizi fəda edərək, vətəninizə sadıq qalaraq Şurayi-Milli tərəfindən tərtib verilmiş əsasi qanunlara və bununla bəhəm Dövləti Şura tərəfindən verilən qanunlara təbəyyəti izhar etməklə öz vəzifənizi ifa və şərəfi-şəxsiyyəni hörmətlə mühafizə edəcəksiniz.”

AZƏRBAYCANDA

1 – Məclisi-Müəssisan [Təsisçilər Məclisi] seçkiləri hazırlayan komissiyaya həvalə edilmişdir ki, Məclisi-Müəssisanın tezliklə dəvət edilməsi haqqında öz təsəvvüratını [planlarını] iki gün müddətində Hökumətə təqdim etsin.

2 – Ruşəni bəy Qazızadənin Xariciyyə Nəzarətinə müşavir dəvət edilməsi təhti-qərara alınmışdır.

Andranikin yeni fırıldaqı

Bakıda alınmış məlumata nəzərən, general Andranik bütün Gəncə vilayətinin məşhur erməni camaat xadimi və məmurlarına kağızlar yazaraq tapşırılmışdır ki, Azərbaycan Hökumətini qəbul və silahlarını türklərə təslim etməsinlər.

Qazax qəzasında

- Quşçu kəndi qaçaqlarından Səməd oğlu Aydın ilə İskəndər adlı bir digəri iki erməni ilə əlbir olmaqla qarapaxlı Nəsim oğlu Əbdüləzim binəsinin yanında mindikləri heyvanları buraxıb Qasım oğlu Cəlalın alaçığına gələrək ondan tüfəngini tələb edirlər. Cəlal verməmək istədikdə onu oradaca öldürüb, buraxdığı heyvanları da götürüb qeyb olurlar.

- Dağ Kəsəmən kəndi yanından Qazax şəhərinə getmək istəyən Allahverdi oğlu Mahmud ilə Əli oğlu Hüseyndən quldurlar silah gücüylə 2350 rublə və bir kürk alıb qaçmışlardır.

SIYASI MÜSAHİBƏLƏR

I

Cahan müharibəsi bitmək üzrədir. Bir çox cəbhələrdə artıq mütarikə [atəşkəs] elan edilmişdir. Daha doğrusu, Qərb cəbhəsi adıyla məruf olan [tanınan] Fransa-Almaniya xətti-hüddüdü [sərhəd xətti] müstəsna tutulduqda, ümumiyyətlə mütarikə başlanmışdır, demək olar. Almaniya cəbhəsində də ən yaxın günlərdə davanın dayandırılacağı ümidlə gözlənilir. Fəqət müharibə əməliyyatını dayandırmaq, hələ sülh əqd etmək [bağlamaq] deyildir. Sülh məsələsinin müzakirəsinə ancaq mütarikədən sonra başlanılır. İndi bəşəriyyət böyük bir əmr [iş] qarşısında bulunur ki, bütün millətlərin müqəddəratı, bütün bəşəriyyətin atisi

[gələcəyi] bu əmrə bağlıdır. Bu da həman sülh əqdindən ibarətdir. Müharibə – qeyri-müharib [savaşıq-savaşmayan], müstəqil – qeyri-müstəqil, hakim – məhkum ümum millətlərin müqəddəratı bu müsaliyə [barışıq] ilə həll ediləcəyindən, bədihidir [aşkardır] ki, hazırda məzkur [adı çəkilən] sülhün şərait [şərtləri] və surəti-əqdi [necə bağlanacağı] hamını düşündürməkdədir:

Əcəba bu müharibə nə kimi sülh ilə xitam-pəzir olacaqdır [sona çatacaqdır]?

Sülhün əsasını hangi məsələlər təşkil edəcəklərdir?

Ən mühüm və əsasi bir məsələdə ümumun sözü yekdigərinə [bir-birinə] müvafiqdir:

Bu sülh sabit və daimi olmalıdır.

Burası təbiidir də. Çünki tələb etdiyi qurbanlar və məsarifətin [xərclərin], yapdığı təxribat və xəsarətin [xəsarətlərin] miqdarınca misli tarixdə görülməmiş olan bu müharibə dörd il yarım müddət imtidadında [boyunca] gərək müharibə və gərək qeyri-müharib dövlət və millətləri öylə yormuş, usandırmış, üzmüş, bıqdırmışdır ki, bütün millətlər ağır xəstə kimi ölgün bir hala gələrək vücudi-millilərini tədavi üçün uzun müddətlər istirahətə möhtac olduqlarını hiss edirlər. Bunun üçün də həpsi “daimi, sabit sülh” deyə bağırırlar. Filhəqiqə [həqiqətən də], mülahizə edilsin ki [təsəvvür edin ki], yüz minlər, milyonlar ilə tələf olan canların yerini doldurmaq, yüz milyardlar ilə məsarifdən dolayı dövlət maliyyatında [maliyyəsinə] əmələ gələn açıqlığı ödəmək,

pozulmuş ticarət və sənəət makinasını təcdid [bərpa] etmək və sairə nə qədər vaxt və məsai [səy] tələb edir! Bunların həpsinin hüsulu üçün müddəti-məddidə [uzun bir müddət] asayışla yaşamaq, bütün qüvvələri toplayaraq aramsız çalışmaq lazım gəlir. Bu işə sabit və daimi sülh ilə hasil olar.

Lakin sülhün də daimi və sabit olması üçün öylə əsaslar qoymalıdır ki, sülhü xələdar edəcək müharibəyə bais ola biləcək amillərə meydan qalmasın. Böylə amillərin də başlıcası ikidir: Birisi müharibəyə səbəbiyyət verən, digəri isə müharibəni mümkün edən amildir. Bu surətlə bəşəriyyəti müharibə bəlasından qurtarmaq üçün öylə etməlidir ki, nə müharibəyə səbəb qalsın, nə müharibə etməyə imkan. Bu işə iki şey ilə olar:

1) Millətlər İttifaqı hüsulu; 2) ümumi tərksilah ilə.

Millətlər İttifaqı

Müharibə səbəblərini aradan qaldırmaq üçün bütün mütəfəkkirinin rə'yincə ümum Millətlər İttifaqı əmələ gətirərək beynəlmiləl bir məclis təsis etməlidir. Millətlərin həpsi orada nümayəndələr bulunduraraq, millətlər arasında baş verə biləcək ixtilafı orada sülh təriqiylə həll etsinlər, tainki müharibəyə məhəl [yer] qalmasın.

Fəqət böylə əməl [istək] və arzuya nail olmaq üçün öylə şərait hasil etməlidir ki, əvvəla beynəlmiləl məclisdə ümum millətlərin nümayəndələri iştirak etsinlər, saniyə [ikincisi] bütün millətlər o məclisdə hüquqca müsavi olsunlar, salisən [üçüncüsü] millətlər

arasında revanş (intişam) hissi və narazılıq olmasın. Buna nail olmaqdan ötrü bu müharibənin nəticəsində əqd ediləcək olan sülhü öylə şərait üzərinə qurmalıdır ki, böyük dövlət və millətlərdən heç birinə ağır təkliflər və şə-rəfi-milliyəyə toxunan tələblər verilməyərək, ümum dövlət və millətlərin izzət, şərəf və hüquqi-milliyəsi təmin edilmiş olsun. Digər tərəfdən, böyük dövlət və millətlər ilə bərabər, kiçik dövlətlərin də tamamiyyəti-mülkiyyə [ərazi bütövlüyü] və istiqlalıyyəti-milliyəsini təmin, hüquq və şə-rəfi-millisini riayət [t] etməlidir. Bu şərtlər indiyədək müstəqil yaşamaqda olan millətlər üçündür, lakin bir çox millətlər var ki, qismən yenicə istiqlalıyyət elan etmişlər, qismən də bu vaxtadək hələ özgə millətlərin hakimiyyəti və boyunduruğu altında yaşamaqdadırlar.

Bunların miqdarı o qədərdir ki, bu gün bəşəriyyət namından danışanlar bu qisim millətlərin də mənafeyini nəzərə almazsalar, əqd etdikləri sülhün pozulmayacağına özləri də, hətta sülh əqd günü söz verə bilməzlər.

Necə ki ərz olundu, sülhün daimi və sabit olması üçün bütün millətləri razı buraxmaq, müharibə səbəblərini aradan qaldırmaq lazımdır.

Bəşəriyyətin qismi-əksəri [əksər hissəsi] boyunduruq altında əzilməkdə bərdavam [davamlı, daimi] buraxılacaq olarsa, sülhün pozulmayacağını kim təmin edər?

Binaənileyh [ona görə də], gözlədiyimiz Sülh Konfransı yenicə elan-istiqlalıyyət etmiş olan millətlərin

istiqlaliyyətini təsdiq etməli və bu vaxtadək istiqlaliyyətə nail olmamış qalan millətlərin də müqəddəratı-milliyələrinin təyinini kəndilərinə tapşırmalıdır. Şübhəsiz ki, Cahan müharibəsində ümum millətlər xəsarət-didə olduqlarından [ziyan gördüklərindən], bu müharibənin müsaliyəsi [barışığı] dəxi cahan müsaliyəsi olmalı və bütün millətlər burada milli dərslərinə çarə tapmalıdırlar. Böylə olmadıqca, heç vaxt və heç vəchlə daimi sülh mümkün olmaz.

Bu vaxtadək düvəli-müəzzəmə [böyük dövlətlər] deyiləndə, millətlərin hüququ, millətlərin istiqlaliyyəti, millətlərin şərəfi-millisi kimi sözlər yalnız Avropa millətlərinə aid idi. İncilab gündən-günə genişləyərək get-gedə daha çox məmləkətləri qapladığı bir zamanda bir çox cahangir [imperialist] və mütəəssib [mühafizəkar] siyasiyyun [siyasətçi] bunu görmək istəməyərək, yenə də əski fikirlərindən asanlıqla əl çəkmək istəmərlərsə də, əmin olmalıdır ki, Asiya, Afrika, Avstraliya və Amerika millətləri dəxi bu dəfə səslərini ucaldacaq, sözlərini deyəcək və dərslərini eşitdirərək əlac tapacaqlardır.

Bu günlərdə varid olan [gələcək] teleqraflardan birində sülhün yaxlaşması münasibətilə Avropa xırda millətlərinin Amerikada bir konfrans dəvət etdiklərini və orada hüquq və istiqlaliyyəti-milliyələri haqqında bir bəyannamə buraxmaq fikrində olduqlarını bildirir.

Almaniyadan alınmış 28 təşrinivəl [oktyabr] tarixli bir telsiz teleqraf

xəbərində bildirildiyi üzrə, Almaniyada yeni təəssüs etmiş olan “Vətən və Hürriyyət Uğrunda” Xalq İttifaqı nam bir cəmiyyətin son iki ictimiasında [iclasında] Millətlər İttifaqı məsələsi müzakirə edilmişdir. Burada Xairicyyə naziri Dernburq İttifaq və onun əsaslarından bəhs etmişdir. Fəqət yenə də böyük-küçük, müstəqil və qeyri-müstəqil Avropa millətlərindən uzun-uzadıya danışdığı halda, sair millətlər haqqında bir söz belə söyləməmişdir. Əgər daimi sülh və Millətlər İttifaqı bu surətlə əqd ediləcək olarsa, buna “Millətlər İttifaqı” deyil, ancaq zəifləri ayaq altına salmaq üçün “Qəvilər [güclülər] İttifaqı” adı vermək olar ki, bu da yeni şüarlar ilə əsaslanmış bir əmrədən [işdən] ziyadə, əski cahangir diplomatların gizli əhdnamələri kimi olmaqla bərabər, həman əski müahidələr [sazişlər] kimi də nəticə verər. O vaxt daimi sülh əvəzinə dövlət ərləri [xadimləri] daha böyük miqyasda və daha müdhiş [dəhşətli] bir müharibə hazırlığı binası qoymuş olarlar ki, əsl cahan müharibəsi adını daşımağa müstəhəq [layiq] müharibə bu olar.

Bu mülahizə ilədir ki, daimi və sabit sülhə nail olmaq üçün ibtida [başlanğıcda] xırda və məhkum millətləri yabançı və lüzumsuz qəyyumlardan xilas edərək, müqəddəratı-milliyələrinin təyinini kəndilərinə tapşırmaq və bəddəhu [ondan sonra] böyük-küçük, ümum millətlərin şərəf və hüquqi-milliyələrini təminlə bütün millətləri bərabər hüquqla “Millətlər İttifaqı”na cəlb etmək lazım gəlir. Böylə olan təqdirdə,

müharibəyə səbəbiyyət verən əsaslı amilin biri qaldırılmış olar. Həmişə vüquu [baş verməsi] möhtəməl [ehtimal daxilində] olan ixtilaf zühuru [ortaya çıxması] təqdirində də böylə ixtilaflar meydana-hərbdə silah gücülə deyil, beynəlmiləl məclisdə sülh təriqiylə [yoluyla] yatırılar.

Müharibə səbəblərini bu surətlə qaldırmaqla bərabər, tədbir görməlidir ki, ixtilaf vəqə olsa belə, müharibə mümkün olmasın. Bu xüsusda gələcək müsahibədə.

Xəlil İbrahim

AZƏRBAYCAN ORDUSUNA!

Gökyüzü qararmış, dağlar ağlardı,
 Aras və Kür həzin-həzin çağlardı,
 Cəsur qəlblər sanki bütün ölmüşdü,
 Qafqaz eli məzarlığa dönmüşdü;
 Qətlü-qarət bəklənirdi hər zaman,
 Coşmayırdı damarlarda əski qan,
 Ovamızı düşmən almaq istərdi,
 Qafqazın dağları bütün inlərdi,
 Yabancılar Qafqazyayı alırdı,
 Çingiz oğulları yurdsuz qalırdı.
 Doğdu lakin birdən Şərqin günəşi,
 Buldu ayrı düşmüş kardeş kardeşi,
 Düşmənləri əzdin, ey Şanlı Ordu,
 Canlandırdın ruhsuz qalmış şu yurdu.
 Məğlubiyyət düşmən qəlbini dəldi,
 Qafqazyada sancağınız yüksəldi.
 Ey minlərcə əlsiz müsəlmanları
 Ölümdən qurtaran Şərq arslanları,
 Ordusu pozulmuş düşmən yox olsun,
 Zəfərin, şöhrətin tarixlə dolsun.

Davud

ODESSADA TÜRK ASARI-ƏTİQƏSİ [ANTİK ƏSƏRLƏRİ]

İstanbulda müntəşir [nəşr olunan] “Vəqt”də bu sərlovhə ilə gördüyümüz bir məqaləni eynən nəql edirik:

Vaxtıyla kiçik bir türk məqərrı [məskəni; yaşayış yeri] olan və “Hocabəy” yaxud da “Hacıbəy” ismini daşıyan Odessada bundan əqdəm [əvvəl] “Tərix və Fən Asari-Ətiqə Cəmiyyəti-İmperatoriyəsi” ünvanını haiz olan [daşıyan] müəssisənin bir müzəsi vardır. Bu müzədə bir çox türk məhkukatı [həkkaklıq əsərləri] mövcuddur ki, bunlardan yalnız kiçik bir qismi Hocabəyə aiddir və ən mühümləri əski türk qalaları olan Anapa, Ağkırman və İsmailiyədən gətirilmişdir. Hətta bəziləri də 1829 müharibəsində ruslar tərəfindən Üsküddardan nəql olunmuşdur. Axirən əlimizə bu məhkukatın bir fəhrüstü [siyahısı; kataloqu] keçdi və bu fəhrüstü tərtib edən zətən şimdi Ukrayna Teleqraf İdarəsi müdiri bulunan müsyö İspatarisdir. Müsyö İspataris türk əlsinəsində [dillərinə] pək eyi vəqifdir. Mumailəy [adı çəkilən şəxs] bu lisanları Petersburq Darülfünununda [Universitetində] professor Radlovdan təlim etmiş və bir zata [şəxsə] türk lisanları haqqında yazdığı müqayisəyi-lüğənin [sözlərin müqayisəsi; müqayisəli lüğət] hini-tərtibində [tərtibi əsnasında] məmaliki-Osmaniyədə [Osmanlı məmləkətində] təkəllüm edilən [danışılan] türkcə üçün pək ziyadə müavinətdə [köməkdə] bulun-

muşdur. Müsyö İspatarisin rus lisanıyla yazıb, 1915 sənəsində Odessada intişar edən [nəşr edilən] bu föhrüstün türk məhafilincə [türk dairələrində] heç məlum olmadığını və yaxud pək az məlum bulunduğunu zənn etdiyim üçün möhtəvası haqqında şu məlumatı verməyi arzu edirəm:

1 – Föhrüstdə Sultan Səlimə aid olan parlaq bir kitabə vardır ki, bilaxərə [daha sonra] inşa olunan Novorossiysk şəhərinin şimalındakı Anapa qalasında bir çarı üzərində bulunmuşdur. Kitabə oradan 1807 sənəsində qaldırılmışdır. 12 misradan mürəkkəb olan kitabənin balası [yuxarısı] tuğrayipadişahi ilə tövşih olunmuşdur [bəzənmişdir]. Tuğranın yanında bir gül dalı [budağı] və kiçik bir gül vardır.

Mənzumə 1813 (1229) tarixində vəfat edib Topqarıya dəfn olunan böyük şairlərdən Sürurinin əsəridir. Kitabənin altındakı tarix 1212-dir ki, miladi 1798-ə təqabül edər.

2 – Məhkukatdan biri də hicri 1227 tarixində vəzir Kəmaxi Hacı Osman paşanın Kritin Resmo şəhərindəki qonağında [malikanəsində] yapılmışdır. Eyni zatın inşa etdiyi bir çeşmənin kitabəsi də müzədə mövcuddur. Bunların Odessaya nə surətlə nəql olunduğunu Allah bilir.

3 – Bir çox kitabələr Cənubi Rusiyanın türklər tərəfindən işğalı zamanına aiddir. Məsələn: İsmailiyyəyə aid bir kitabədə şu cümlə görülür: “*Əsəri-xasseyi-Məhəmməd Rəşid, əmini-binayi-qəl’eyi-İsmail [İsmail qalasının*

idarəçisi Məhəmməd Rəşidin ən gözəl əsəri], 1209.” Bunlar miyanında [arasında] Ağkırman qalasından gətirilən dini kitabələrlə, bir çox kitabeyi-səngiməzar [məzar daşı kitabəsi] da vardır.

Yuxarıda da söylədiyimiz vəchlə [kimi] Odessaya İstanbuldan da, Bəhri-Siyah [Qara dəniz] səvahlindən [sahillərindən] də və hətta Kritdən də bəzi kitabələr götürülmüşdür. Bu kitabələr, şübhə yoxdur ki, intixab edilərək [seçilərək] alınmamış, gəlişigözəl [təsədufi şəkildə] toplanmışdır. Məmafih [buna baxmayaraq], bunlar içində pək ziyadə calibi-diqqət [diqqət çəkici] olanları vardır. Məsələn, bunlardan bir danəsi söylədir:

Hasarının önündə

Kəndi korsan [dəniz qulduru] qulları

Gəmisini basan, kəndini şəhid

Edən, vəfat edən

Mahmud bəyin məzari-şərifidir

[mübarək məzarıdır].

Faciənin nəradə cərəyan etdiyinə və tarixinə dair bir qeyd yoxdur.

Müsyö İspataris başqa bir əsəriylə türkcə ilə mütəvəgğil [türkcə barəsində dərin biliklərə sahib] professor Katanov ilə pək ziyadə calibi-maraq [maraqlı] bir münaqişəyə girmişdir. Müsyö İspataris türkcəyə olan dərin vüqufu həsəbiylə [səbəbiylə] professor Katanov tərəfindən bəzi kitabələrə verilən mənəni təshih etmişdir [düzəltmişdir]. Professor Katanov türkcədən ziyadə tatar lisanında sahibi-ixtisasdır.

MİLLİ MAARİF

Bütün Rusiya məmləkətində olan kimi, Qafqaziya ölkəsində yaşayan ziyalı və ikmali-təhsil etmiş [təhsilini tamamlamış] müsəlmanların əğləb [çox] hissəsi İkinci Nikolayın mənhus [uğursuz, nəhs] dövründəki ricalüddövlələrin [dövlət xadimlərinin] təqib etdikləri “rusisizm” əqidəsində güşad olunan [açılan] məkatibi-ibtidaiyyədən [ibtidai məktəblərdən] başlamış darülfünunlarda [universitetlərdə] oxuyub qurtararlardı.

Şübhəsiz, məzkur [adı çəkilən] əqidələrinə müvəffəqiyyətlə nail olmaqçün də, həman darülülumun [elm və təhsil mərkəzlərinin] müdirilərindən tutmuş, müəllim və müdərrisləri [müəllimləri, mədrəsə müəllimləri] tərəfindən “rusisizm” ruhunda tərtib edilmiş proqramın icrası üçün dəxi izhari-ciddiyyət və tələş göstərirlərdi.

Deməli, məktəblərdə oxuyan müsəlmanları ruhən zəiflədirib, sonra da dinən ruslaşdırmaq niyyəti-əbləhanəsində [səfeh niyyətində] bulunurlardı.

O vaxt Qori şəhərindəki darülmüəllimin [pedaqoji institut, seminariya] ruhunda və məsləkində çox məkatib [məktəblər] və mədaris [mədrəsələr] bulunurdu ki, burada oxuyan mütəəllimlər [şagirdlər] kəndi ana dillərində, yəni türkcədə bir-birləriylə qonuşmağa belə cürət edəmməzdilər.

Yasaq olmuşdu.

Məhz şu cəhətə görə də məkatibi-məzkurələrdə [adı çəkilən məktəblərdə]

elm təhsil etmişlərimizin pək çoxu milli ədəbiyyatımıza dara [vaqif] olmaq deyil, kəndi türk dilində oxumağı və yazmağı belə bilməyirlərdi.

İslam övladından ibarət bir müsəlman köyündəki ibtidai məktəbə təyin edilib mütəəllimlərinin dininə, ruhuna və lisanına bələd və aşına olmayan və tədrisi-təlimi də “üsulitəbii” deyilən qayət gülünc üsul ilə icra edən bir rus xatununun tərbiyəsini almış məsum müsəlman çocuğu əxlaqı pozğun və tərbiyəsiz olmazmı idi? Zavallılar ana dilini harada və kimdən öyrənməli idilər?

Vəli get-gedə yenə də kəndi nəfsinə bələdiyyət və mərifət yetirib, qəlbində ehsasati-milliyəsini [milli hisslərini] iqazdan [oyatmaqdan] qəflət etməyən qəyur [qeyrətli, çalışqan], mütəməddin [mədəni] qardaşlarımız eyni zamanda dəxi nailbəmərəm [məqsədlərinə nail] olmaq üçün zahib olduqları [getdikləri] məslək və yoldan çəkilmədilər. Hal-hazırda sitəmpərvər [zalım, zülmsevər] Nikolayın vəxim [dəhşətli] və səqim [pis; naxoş] dövrümənhusunda deyil, müstəqil Azərbaycan Hökuməti himayəsində bulundugumuzdan naşidir [ötrüdür] ki, yalnız məktəblərimiz və bütün hökuməti idarələrimiz türklük ruhi-müqəddəsiylə milliləşəcək və Gəncə quberniyasında vaqe [yerləşən] Qazax şəhərində yeni güşad olunan islam darülmüəllimini də, möhtərəm müdiri, ruhani atamız, üstadi-kamilimiz, qəyur mil-lətpərəst müəllimimiz olan Köçərli

Firidun bəy zati-alilərinin himmət və həmiyyəti-islamiyyətpərvəranəsi [islamiyyəti qoruma və ucaltma səyi və qeyrəti] sayəsində müstəid [istedadlı] və ləyaqətli xadimlər yetişdirib, müəllimsizlik nəvaqisimizi [nöqsanlarımızı] rəf [aradan qaldırmağa] və ehtiyacatımızı da iqnaya [ödəməyə] müvəffəq olacaqdır.

Şübhəsiz, müəllim böhranı ən kəskin bir haldır. Şunu rəf etməkçün də yalnız Qazax darülmüəllimini iktifa [kifayət] etməz, vəli [ancaq] Hökumətimizin bu yolda tezliklə ciddi tədbirlər arayacağı, darülmüəllimilər, darülmüəllimatlar [oğlanlar və qızlar üçün pedaqoji seminariyalar], müəllimlər kursları və ilax. açmaq təşəbbüsətində bulunacağı əlbəttə şübhəsizdir.

Hal-hazırda da şəhərimizdə mövcud olan məkatibi-edadiyyələrin [edadi məktəblərinin] milliləşən siniflərinə lisanımıza layiqincə dara, ədəbiyyatımıza da az-çox bələd və əvvəlinci siniflərdə də ana dilində tədris olunacaq ülumu [elmləri, fənləri] təlim edə bilməyə ləyaqətli olan müəllimlər dəvət ediləcəyi təbiidir.

Raqib

BAKI XƏBƏRLƏRİ

- Azərbaycan Cümhuriyyətinin İstanbul Konfransı mürəxxəsləri Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Aslan bəy Səfikürdski, Əhməd bəy Pepinov və

Şeyxülislamov cənabları dün təşrinisaninin [noyabrın] 7-sində Bakıya varid olmuşlardır [çatmışlar].

Məşhur mühərrir və camaat xadimi Əhməd bəy Ağayev cənabları dəxi Bakıya gəlmişlərdir.

- Təşrinisaninin 6-sında Bakıya varid olmuş “Araq” vaporunda Biçeraxovun nümayəndələri Voskresenski ilə poruçik Bibliyomanfild də buraya gəlmişdir.

- Daxiliyyə Nəzarəti əmri mövcubincə [əmrinə əsasən] Budaqovski və Puşkinski məktəblərin mülkləri təcili surətdə təmir edilir. Burada hərbiyyə məktəbləri yerləşəcəkdir.

- Ərzaq şöbəsi xüsusi çörəkçi dükanı açmışdır. Buradan əhaliyə 2 rublə 50 qəpikdən çörək satılacaqdır.

- Srağagün təşrinisaninin [noyabrın] 6-sında Petrovskdan “KAMVO” cəmiyyətinə məxsus “Kazbek” vaporu Bakıya varid olub [çatıb], 270 nəfər sərnəşin gətirmişdir.

Ənzəlindən də Əsədullayevin “Afrika” nam vaporu gəlmişdir. İşbu vaporda 534 sərnəşin varid olmuşdur. Vapor təşrinisaninin 5-ndə Nargin adasına gəlmiş idi. Sərnəşinlərin əksəri müsəlmandır.

Ruşən Əşrəf bəyin əzimetü [gedişi]

Şəhərimizdə bir neçə vaxtdan bəri müsafir qalmış türk şüərasından [şairlərindən] Ruşən Əşrəf bəy səyahət üçün Şimali Qafqaziyaya əzimetü etmişdir.

Eşitdiyimizə görə, əziz müsafirimiz oradan şəhərimizə övdət etdikdə [qa-

yıtdıqda], konfranslar verməklə ədəbiyyat həvəskarlarını müstəfiz buraxacaqlar [feyzləndirəcəklər; məlumatlandıracaqlar].

Bakıda fabrika açmaq təşəbbüsü

Lodz, Varşava və Petrokov ətraflarındakı yun parça toxuyan fabrikalar mütəxəssis mühəndislərindən bir dəstəsi burada Ticarət və Sənəət Nəzarətinə bir ərizə verərək, Qafqaziya mahutu hazırlamaq üçün Bakıda bir fabrika təsisi üçün imtiyaz istəmişlər. Bununla bərabər, xüsusi müavinət [kömək] kimi Hökumətdən bir qədər pul təmənnasındadır.

Baqqalların şikayəti

Bakı baqqalları Ticarət və Sənəət Nəzarətinə bir ərizə verərək, Mirzəbəyov qardaşları fabrikasının kiçik baqqallara tənəki və papiros satmadığından şikayət edirlər. Fabrika müdiriyyəti kiçik baqqalları külliyyətli mal alanlar yanına göndərirmiş. Buna binaən [görə] papiros Bakıda böylə də baha olmuşdur.

“İttihad” məktəbi

Bu gündən etibarən açılmış. Yeni və keçən sənədəki kəndi şagirdlərini hər gün saat 9-dan 1-ədək məktəb idarəsində qeyd və qəbul edir. Dərslər isə 16 təşrini-sanidən başlanacaqdır.

Neft Mədənciləri Şurasında

Mədənləri sahiblərinə qaytaran komiyaon neft müəssisələrinə təklif

edir ki, təşrini-saninin [noyabrın] 14-ünədək aşağıda mündəric [dərc olunan] məlumatı Şura bürosuna pişnihad [təqdim] etsinlər:

a) Milliləşmək vaxtında xalq təsərrüfatı[ndan və] onun namına alınan pullar barəsində (iyunun 1-ndən oktyabrın 10-nadək).

b) Milliləşmək zamanı mühümmat [avadanlıq] hesabı üzrə müəssisələr tərəfindən verilməyən pullar, əqd edilmiş [bağlanmış, imzalanmış] podrat, iş və qeyrəhu [başqa şeylər] siyahısı.

c) Xəzinə və xüsusi şəxslərə pay hesabına olan borclar, icazə pulları. (Pul və yaxud şəxsən iyunun 1-ndən oktyabrın 11-nə kimi.)

ç) İşbu zaman zərfində neft və neft istehsalatı nəqli barəsində.

d) Neft və istehsalatına yarar örtülü anbar və çənlərin həcmi (putla hesab etməlidir; bir mük'əb [kub] fut 1 ½ putdur.)

Qeyd: 1) “Ç” maddəsinə lazım və-rəqləri Şuranın istatistika bürosundan hər gün saat 9-dan 3-ədək almaq mümkündür.

Qeyd: 2) İşbu və-rəqlər bəyanatından ötrü “Aramazd” cəmiyyəti hesabdarına müraciət etməlidir (Merkuryevski caddə, 70. Telefon nömrə 4-44) və Bıxovski [cəmiyyətinin hesabdarına] (Kolyubakinskaya və Mariinski caddələrin küncü, telefon nömrə 48-11).

Mərkəzi Ev Komitəsində

Cümə günü təşrini-saninin [noyabrın]

8-i səhər saat 11-də Mərkəzi Ev Komitəsi əzasının [üzlərinin] ümumi iclası təyin edilmişdir.

İclas Mərkəzi Ev Komitəsi binasında olacaqdır.

Baxılacaq məsələlər bunlardır:

1) Doktor Bronun 500-dən əlavə yenidən 500 put un və 10,000 manatdan ziyadə pul buraxılması haqqında məruzəsi.

2) Ev təşkilatı haqqında yeni qanun.

3) Məsaili-cariyyə [cari məsələlər].

Oğurluq kəşfi [oğurluğun üstünün açılması]

* Təşrini-saninin [noyabrın] 4-ncü gecəsi Əliağa Abbasovun Nikolayevski caddədə vaqə dükanından 8 kəllə qənd, bir çox papiros, 700 rubləlik başqa mal və pul, cümlətanı 10,000 rubləlik şey aparılmışdı. İttixad edilmiş tədabir [görülən tədbirlər] sayəsində oğurlanan əşya İran təbəəsi rəiyyəti Mirzəağa Hacı oğlundan tapılmışdır. Məzkur [adı çəkilən şəxs], cinayəti boyuna almışdır. Malın bir qismi satılmışdır.

* Təşrini-saninin üçüncü günü axşam saat altı radələrində Birinci polis məntəqəsi nəfəratından [polis nəfərlərindən] Eyvaz oğlu Pirağa Hacınskinin mədəni yanından Trubeyski dalan ilə gedərkən, əli boğçalı bir məznun [şübhəli] şəxsi tövqif edir [saxlayır]. Sualcavabdan anlaşılır ki, bu şəxs Abbas oğlu Həmdullah adlı İran təbəəsidir, şu boğçasını da içindəki əşya ilə bərabər mədəndən çalmışdır.

* Yenə bu gündə səhər saat 5 radələrində Allahverdi oğlu Vəliməhəmmədin yatmış vaxtında mənzilinə girib onun əlbisəsilə digər əşyasını aparmaq istəyən iranlı Rüstəm oğlu Abbas mənzil sahibi tərəfindən dərdəst edilib [tutulub] polis əlinə verilmişdir.

ŞÜHƏDA AİLƏSİ NƏFİNƏ [ŞƏHİD AİLƏLƏRİ XEYRİNƏ]

Amali-milliyəmizə nail olub bugünkü xoşbəxtliyə yetişməmizin baisi türk millət qəhrəmanları olmuşlardır. Bunlar vətən və millət yolunda yurdlarını tərk edib, ailə və övladlarını kəndi müqəddəratına buraxaraq, qayeyi-amalımız mehrabına canlarını qurban gətirərək, mövcudiyyəti-şəxsiyyətləri [canları] bahasına bizim üçün səadəti-milliyə almışlardır. Türklük və islamlıq uğrunda canını fəda edən bu igidlərin çoxları var ki, kəndi ailəsinin yeganə hamisi [himayəçisi] olduğundan, şimdi özünün şəhadətiylə bütün ailəsini, çoluq-çocuğunu ac, möhtac buraxmışdılar.

Binaənileyh [ona görə], onların qanıyla səadətə nail olmuş millət borcludur ki, şühəda ailəsinin ehtiyaclarını ödəmək, həyatlarını təmin etmək yolunda əlindən gələnlə qədər kömək yetirsin.

Bu məqsədlə camaatımız dürlüdürlü təşəbbüs və iqdamatda bulunaraq [addımlar ataraq] sahibsiz ailələr nəfinə para cəm etməlidir. Böylə tədbirlər qəbiləndən olaraq Hacıbəyov

qardaşlarının təhti-müdiriyyətində [müdiriyyəti altında] olan Azərbaycan türk aktyorları dəstəsi bu gün Azərbaycan Hökuməti Teatrosunda məşhur “Gaveyi-ahəngər” faciəsini mövqeyi-tamaşaya qoyaraq, bütün hasilatını şühəda ailə və övladı nəfinə verməyi təhti-qərara almışdılar.

Hasilat çox olmaq üçün müdiriyyət var qüvvəsilə hümmət edərək məsarifin [xərclərin] az olmasına çalışmışdır.

Şimdi mədaxilin çox olması məsələsi qalır. Bu isə bütün-bütünə camaatdan asılı olan bir işdir. Bakı camaatı həmişə, xüsusən son illər zərfində böylə xeyir işlərə pul xərcləməkdə bütün sair şəhərlərə səbqət [öncülük] etmişdir.

Binaənileyh ümidvar oluruq ki, bu dəfə dəxi səxavətlərini ibrazla [göstər-məklə], millət qəhrəmanı, vətən mücahidi, islam şəhidi olan türk qardaşlarının ailələri nəfinə hümmət və həmiyyət göstərlər.

Bu gecə ianə dəxi qəbul ediləcəkdir.

X. İ.

LƏNKƏRANDAN Xüsusi müxbirimizdən

Şəhər və həvalisi [ətrafı] hökuməti Mərkəzi Kaspi Donanması əlində olduğundan, heç kəsi Bakıya buraxmır. Bakının işğalından müqəddəm [əvvəl] buraya qaçanların əksəri, xüsusən təcirlər Salyana, oradan da Bakıya qa-

çırlar. Böyləliklə səfər etmək çox uzaq, həm qorxuludur. Bundan xəbərdar olmuş Mərkəzi Kaspi Donanması Qızılağac limanına bir kəşfiyyət gəmisi göndərmişdir. Gəmi xidmətçiləri yoluyla gedənləri tutub öldürürlər. Bu işdə Mərkəzi Kaspi Donanması xidmətində hesab olunan Qızılağac müsəlmanları da iştirak edirlər. Dediymizi isbat üçün misal gətirəlim: Bu günlərdə 25 nəfərədək lənkəranlılar Bakıdan çıxıb salamat Salyana gəlirlər. Buradan bunlar kirəçilərə oturub Lənkərana tərəf rəvan olduqda, yolda kəşfiyyətçilərə rast gəlirlər. Şayiata [şayiələrə] görə, bunlar həpsi kəşfiyyətçilər tərəfindən casusluqda ittihamla qətl edilmişlərdir. Bu işin həqiqətini bilmirik, fəqət bu vaxtədək bunlar evlərinə qayıtmamışlardır. Bu işin nə vaxta kimi imtidad edəcəyini [uzanacağıni] Allah bilir. Ən yaxın zamanda bizə kömək gəlməzsə, bütün islamlar qırılmağa məhkumdurlar.

KRIMIN SİYASİ ƏHVALI

İki həftə bundan irəli Krimdən çıxmış bir islam doktoru, oranın, xüsusən müsəlmanların hal və istiqbalını qara rənglər ilə təsvir edir.

Almanlar Krıma gəldikdən sonra, bolşevizm fəsx [ləğv] edilərək, məhəlli [yerli] camaat xadimləriylə müsəlman qurultayı iş başına keçirildi. Bununla bərabər, almanlar mahal hökuməti təşkilindən ötrü tatar camaat xadim-

lərindən Seyid Əhməd və Litva islam-larından general Sulkeviç ilə müzakirə-rata [danışıqlara] girişmişdilər. General Rumınıya cəbhəsindən köçən bir qoşun dəstəsi ilə buraya gəlmişdi. Almanların şərti mövcibincə [şərtinə görə], müştərək hökumətdə kadetlər də yer tutmalıymış. Seyid Əhməd böylə hökumət düzəltməkdən aciz görüldüyündən naşi [ötrü], general hökumət düzəltmək təşəbbüsətinə düşdü. Bu da şərt edirdi ki, yeni hökumət Hərbiyyə və Daxiliyyə nəzarətini tutsun. Hökumət təşkil olundu, kadetlərdən ən məşhurları, müsəlmanlardan isə Seyid Əhməd, Qırçaqski və qeyrəhu [başqaları] hökumətə daxil oldular. Yeni hökumət yerli müsəlmanlardan deyil, velikoruslardan mürəkkəb olduğundan, müsəlmanlar narazı idilərsə də, yenə aşkar etmirdilər. Hökumət isə sabiq rus qanun və qaydalarını yürüdüdü. Hökumət Krım istiqlaliyyətini elan etmədi, dövləti lisan rus lisanı elan edildi, türk və alman lisanları da qullanılmalıydı. Mahal bayrağı ikibaşlı qartal, aralıqda isə göy rəngli səlib [xaç] təsviri qəbul edildi. Müsəlmanların etirazından naşi [ötrü] xaçı çıxarmağa məcbur oldular. Həqiqətdə Krım Hökuməti bütünlüklə alman komandanlığı əlindədir. Bunlar hərbi limanları işğal edərək, əllərinə düşəni Almaniyaya göndərirdilər. Məhəlli qoşun təşkilinə mümaniət [mançilik] edirdilər, Krım Hökumətinin istiqraz [borc] əqdi [müqaviləsi] haqqında Almaniya ilə etdiyi müzakirəti

nəticəsiz qaldı.

Krım Hökuməti ilə Ukraynanın əlaqəsi gərginləşmişdir. Ukrayna Krım istiqlaliyyətini qəbul etmir, özünə mülhəq etmək [birləşdirmək] fikrindədir. Ağməsciddə rus darülfünunu [universiteti] açılmışdır. Tatar qurultayı Ağməsciddə iniqad edir [baş tutur], fəqət milli-mədəni işlərə baxır. Almanların gedəcəkləri ehtimalına görə, Krımın əhvalı dəyişir. Canlı qüvvəyə malik olmayan Krım Hökuməti bolşevizm və Ukrayna qoşunları yürüşü önünü almağa qadir olmayacaqdır. Əhali, xüsusən tatarlar miyanında [arasında] həyəcan müşahidə olunmaqdadır. Başqa millətlər tatarları sevmirlər. Velikoruslardan mütəşəkkil Krım Hökuməti isə hər halda Krımı sabiq sahiblərinə (Rusiyaya) tapşırmağa hazırdır.

GÜRCÜSTANDA

Tiflis – 4 təşrini-sani [noyabr]. Gürcüstan Hökumətinin hərbi dairələrə verdiyi əmri mövcibincə [əmrinə əsasən] təşrini-saninin 2-sindən etibarən Gürcüstanın bütün dəmiryolları və Poti limanı idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [fövqəladə vəziyyət rejimi] altında elan edilir.

* * *

Gürcüstan Parlamento iclasında Məclisi-Müəssisan [Təsisçilər Məclisi] seçkiləri məsələsi müzakirə edilib, bu aşağıda yazılan layihə qəbul edilmişdir:

1 – Məclisi-Müəssisan üzvləri ümum əhali tərəfindən müsavi [bərabər] nümayəndəlik əsasıyla bərabər, müstəqim [birbaş] və gizli səs ilə intixab olunmalıdır [seçilməlidir].

2 – Məclisi-Müəssisan seçkiləri üçün bütün Cümhuriyyət üçün bir seçki nahiyyəsi təyin edilir. Məclisi-Müəssisan üzvləri 190 nəfər olmalıdır. Seçkilərdən ötrü Cümhuriyyət əlahiddə seçki hissələrinə təqsim edilir [bölünür].

3 – Məclisi-Müəssisan seçkilərində 19 sınına [yaşına] çatmış olan Cümhuriyyət arvad və kişiləri iştirak edəcəklərdir. Orduda olanlar isə seçkiyə iştirak edərlər, fəqət seçilə bilməzlər.

Sosial-demokratlar təklif edirlər 20 yaş təyin edilsin. Bu maddə sosial-demokratların təshih [düzəlişi] ilə qəbul olunur.

İANƏ

Göyçay qazısı Mahmud əfəndi mərifətiylə [vasitəsilə] övladi-şühədaya [şəhid övladlarına] ianə olan, Göyçay əhalisi tərəfindən cəm edilən səkkiz min iki yüz altmış manat Qafqaziya müftüsü vasitəsilə Azərbaycan Ordusu Şöbəyi-məxsusə [Xüsusi şöbə] müdiriyyətinə təslim edilmişdir.

İdarədən: Vətənin səlamət və istiqlalıyyəti və dinin vəqayəsi [qorunması; himayəsi] zimmində [yolunda] şəhid olan qardaşlarımızın övlad və əyalına ianə etdiklərindən dolayı Göyçay həmiyyət-məndanına [qeyrətliyərinə] təşəkkür olunur.

ELANLAR

Xəzər Müstəhlikin İttifaqı idarəsi tərəfindən

Yekşənbə [bazar] günü təşrini-saninin [noyabrın] 10-unda saat 11-də İttifaqın idarəsində Qorçakovski caddədə Tsaturovun evində istehlak cəmiyyətləri müvəkkillərinin iclası çağırılır. Baxılacaq məsələlər:

1) İttifaq ilə istehlak cəmiyyətləri ticarət əlaqəsinin həlli (müttəhid [birgə] alış şərait, hesab, maliyyə, rabitə və qeyrə [digər məsələlər]).

2) Cari məsələlər.

İclas ikinci olduğundan nə qədər üzv hazır olarsa, qanuni sayılacaqdır.

242 1-1

Pyerin qadınlara məxsus bərbər dükanı “Bazil”

Ünvan: Qorçakovski caddədə nömrə 10.

254 1-1

“İttihad” məktəbi

Bu gündən etibarən açılmış. Yeni və keçən sənədəki kəndi şagirdlərini hər gün saat 9-dan 10-dək məktəb idarəsində qeyd və qəbul edir. Dərslər isə 16 təşrini-sanidə başlanacaqdır.

Məktəb idarəsi.

250 3-1

Elan

1-nci Bakı zükur [oğlanlar] gimnaziyası çocuqlarını türk dilində açılmış birinci ehtiyat [hazırlıq] sinfinə vermək arzusunda olan valideyndən bu barədə məktəbin dəftərxanasına ərizə vermələrini rica edir.

248 1-1

Diş müalicəxanası**S.M. İtkinin süni diş laboratoriyası**

Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Təzə üsulla farfor və qızıl dişlər qondarılması. Dişlərini qayıtdırmaq və diş qoydurmaq xahişində olanlar səhər saat 9-dan birə və 4-dən 6-ya qədər qəbul olunurlar.

Ünvan: Bolşoy Marskoy küçədə 37 nömrəli ev, telefon 06-25.

208 25-12

Arvad diş həkimi Moiseyeva-Levin

Olqinski caddədə ev nömrə 5, 3-üncü mərtəbə, sağda. Telefon nömrə 06-23.

Dişlərə müalicə edir, çıxarır. Kauçuk və qızıl üzərində sabiq Berlin şəhər müalicəxanasının müdiri nəzarəti altında süni dişlər qayırılır. Qəbul edir: səhər saat 9-dan 1-ə kimi; axşam saat 5-dən 8-ə kimi.

216 25-14

Arvad diş həkimi Z. A. Şexter xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qarma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayrılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir. Qəbul olunur 9-dan 2-yə və axşam 4-dən 7-yə kimi. Vorontsovski küçə, 14 nömrəli evdə, paradni qarıdan.

215 25-14

Doktor F. S. Şteyn

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan 12-yədək, axşam saat 5-dən 7-yədək.

Mariinski və Tarqovı caddələrin künçündə Əşrəfovun evi, “Jorj” əksxanası. Telefon nömrə 54-44.

232 25-6

Doktor Əliheydər Allahverdiyev

Daxili naxoşları qəbul edir səhər saat 8-dən 10-a kimi, axşam saat 4-dən 6-ya

kimi. İçəri şəhərdə bağın qarşısında Mınaretski küçə, ev nömrə 1. Telefon nömrə 36-91. Б. Минаретская ул., д. N 1. Кв. N 236. Телеф. 36-91.

12-3

Diş təbibi Altmanın diş müalicəxanası

Naxoşları qəbul edir saat 8-dən 10-a kimi, 4-dən 7-yə kimi, qadınları 1-dən 3-ə kimi. Dişlərə müalicə edir, doldurur, ağrısız çıxarır, qızıl və kauçuk üzərində süni dişlər qayırır. Hərbiyə, məktəblilərə və çocuklara külli faiz edilir.

Ünvan: Şamaxinski caddədə ev nömrə 20. Aptek qarşısında. Telefon 18-73.

245 25-3

Mama-feldşer M. K. Markoviç

Hamilə və azad olmuş qadınları qəbul edir. Bədənə dərman vurur və masaj edir. Hər gün saat 10-dan 12-yə kimi. Nijni Kladbışinski caddədə ev nömrə 89. Telefon 34-36. Burada həkim daxiliyyə və əmrazı-tənasüliyyə [cinsi xəstəliklər], qadın və cərrahiyyə naxoşları saat 3-dən 5-ə kimi qəbul edir.

240 12-3

Doktor Rza bəy Sultanov**Paris Darülfünunundan**

Qəbul edir daxiliyyə və əsəbi xəstələri hər gün saat 9-1-ədək, saat 4-7-yədək. Telefon 5-30. Adres: Parapet, Kolyubakinski küçədə nömrə 39. “Azərbaycan” qəzetə idarəsinin yanında.

237 12-4

Müdirələr:**Ceyhun bəy Hacıbəyli****Şəfi bəy Rüstəmbəyli**

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

İnna lillahi və inna ileyhi raciun

səh. 133. “Təşviyi-cənazə [cənazənin yola salınması] sübh saat 9-da noyabrın 8 (25)-ndə Spasski küçədə vəqə [yerləşən] öz 78 nömrəli evində olacaqdır.”: Hər iki elanda “8 noyabr” yeni – Qriqori təqvimini, “25” (əslində 26 oktyabr olmalıdır) köhnə – Yuli təqvimini göstərir.

Bakı, 8 təşrini-sani

səh. 135. “Bilxassə hal-hazırda Vilson kəndisi də məşhur 14 maddəsinə idxal etdiyi millətlərin müqəddəratına aid əsasın qövldən feilə gətirməsini israr ilə tələb edir.”: Qəzetdə “qövldən” yerinə səhvən “qüvvədən” yazılmışdır.

Teleqraf xəbərləri: Avstriya inqilabı

səh. 136. “Xorvat Hökuməti...”: “Xorvat” yerinə qəzetdə “Kro-at” getmişdir.

“Ershersoq İosif, kralın əmrinə görə qraf Karoyini təzə kabinetə təşkil etməyə vəkil etmişdir.”: Burada söhbət ershersoq İosif Avqustdan və Avstriya-Macaristan imperatoru I Karlndan gedir.

“Ershersoq”: Avstriya Habsburqlar xanədanının üzvlərinə məxsus tituldur.

“Karoyi”: qəzetdə “Karol” kimi getmişdir.

Müxtəlif xəbərlər

səh. 137. “Odessadan xəbər verirlər ki, İsmailiyyə...”: Ukraynanın Odessa vilayətindəki İzmail şəhəri nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Ordusuna!

səh. 142. “Davud”: Bu imza Davud Ağamirzəzadəyə məxsusdur.

Odessada türk asari-ətiqəsi

səh. 142. “...Odessada bundan əqdəm

“Tarix və Fən Asari-Ətiqə Cəmiyyəti-İmperatoriyyəsi” ünvanını haiz olan müəssisənin bir müzəsi vardır.”: Burada söhbət Odessa Tarix və Qədim Əsərlər Cəmiyyətinin muzeyindən gedir.

İsmailiyyə: Ukraynanın Odessa vilayətindəki İzmail şəhəri nəzərdə tutulur.

səh. 143. “Föhrüstdə Sultan Səlimə...”: Osmanlı sultanı III Səlim nəzərdə tutulur.

“Kitabə oradan 1807 sənəsində qaldırılmışdır.”: “1807” yerinə qəzetdə səhvən “1707” getmişdir.

“Tuğrayı-padşahi” (padşah tuğrası): Türklərdə hökmdarın adının və ləqəbinin estetik bir xətlə yazıldığı, hökmdarın möhürü və imzası kimi qəbul edilən nişan, işarət.

“Əsəri-xasseyi-Məhəmməd Rəşid, əmini-binayi-qəl‘eyi-İsmail [İsmail qalasının idarəçisi Məhəmməd Rəşidin ən gözəl əsəri], 1209.”: Buradakı hicri 1209-cu il tarixi miladi təqvimlə 1794-1795-ci illərə uyğundur.

Bakı xəbərləri:

Bakıda fabrika açmaq təşəbbüsü

səh. 146. “Petrokov”: Qəzetdə “Petrov” kimi getmişdir.

Neft mədənciləri Şurasında

səh. 146. “Mədənləri sahiblərinə qaytaran komission neft müəssisələrinə təklif edir ki, təşrini-saninin [noyabrın] 14-ünə-dək aşağıda mündəric [dərc olunan] məlumatı Şura bürosuna pişnihad [təqdim] etsinlər.”: Qəzetdə bu cümlədən sonrakı maddələr, ərəb əlifbasında hərflərin sırasına müvafiq olaraq Əlif (A), Be (B), Te (T), Se (S)... kimi sıralanmışdır.

Şühəda ailəsi nəfinə

səh. 148. “X. İ.”: Bu imza Xəlil İbrahimə məxsusdur.